

MAKTAB O'QUVCHILARIDA PAYDO BO'LADIGAN IJTIMOIIY-PSIXOLOGIK MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMLARI

Tajibayeva Chinora Abdujalilovna

Yangiqo'rg'on tumani MMTB ga qarashli

54-maktab amaliyotchi psixologi

Annotatsiya: Ushbu maqola hozirgi kundagi barcha yoshlarning muammolarini batafsil o'rganish, ularni oldini olish va yordam berish, jamiyat hayotida faolligini oshirish, qobiliyat va liderlik mahoratini oshirishga intilish, bu muammolarini yechimini topishga harakat qilish, ular hayotida psixologik muhitni yaratish va jamiyatda faoliyat olib borishga yordam berish kabilarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: muammo, qobiliyat, imkoniyatlar, liderlik, xulq-atvor, xatti-harakat, shaxs, psixologik xususiyatlar.

Hayotiy muammolar, ayniqsa yoshlarning iqtisodiy, siyosiy, ijtimoiy hayotga kirib kelishi, jamiyat hayotiga kirib kelishi pedagog yoki psixologlarni emas, faylasuf va sotsiologlarni ham befarq qoldirmadi. Buning asosida albatta sotsiologik muhit va xulq atvor tarbiya yotadi. Yoshlar aynan shu davrdagi faoliyati uni keyingi faoliyatini belgilab beradi. Bu davrda yoshlarning har biri o'ziga xos qobiliyat va malakasi yashirin b'oladi. Buni yuzaga chiqarish uchun esa albatta ozgina xatti- harakat b'olsa kifoya. Zigmund Freyd aytganidek, novatorlik, dinamika va energetik omillar harakat uyg'unligi ya'ni yangilikka intilish, insonni tadrijiy kamoloti, yetuklik evolyutsiyasi xatti- harakatlar faollashuvi insonni uyg'onish jarayonida ekanligini anglatadi. Bundan nimani anglab yetish mumkin,

yoshlarning yetuklik davrida bòladigan òzgarishlar hammasi pozitiv natijaga olib boradi. Lekin afsuski, hozirgi jamiyatda yoshlar bunday òylamaydi. Bunga sabab ġarb madaniyati kirib kelishi desak mubolaġa bòlmaydi. Eng avvalo, yoshlarda fanatiklik holati juda avj olgan. Ular òzlariga bitta avliyo darajasidagi insonni topib olib shunga òxshashga harakat qilishadi. Bu esa nimadan darak yoshlarni ongi ma'lumotlarini o'ylab òtirmasdan qabul qilishida, u yaxshi yoki yomonmi ahamiyati yòq va ular yoshlar psixikasiga ta'sir qilishni uddalashyapti. Hattoki, fikrimni tastiġi sifatida Birinchi pezidentimiz Islom Karimov òz asarlarida: "Ta'lim tarbiya ongning mahsuli. Lekin ayni vaqtda ong va uning darajasini belgilaydigan omildir. Binobaran ta'lim tarbiya tizimini òzgartirmasdan turib ongni òzgartirib bòlmaydi". Demak, bundan kelib chiqyaptiki yoshlarning muammolarini hal qilish uchun ularning onglarini emas birinchi navbatda ta'lim tarbiyasini tòġ'rilash kerak. Ijtimoiy jamiyatda yashar ekanmiz yoshlarning ijtimoiy - psixologik muammolar kelib chiqishiga yana bir sabab bu ota onalar befarqligi va bolasiga vaqt ajratmaganligi. Shunday ota-onalar borki aynan farzandi yetuklik davridan òtayotgan paytida unga e'tiborsiz bòladi. Nimaga qiziqishini ham sòramaydi. Mana nimadan kelib chiqadi yoshlarda psixologik muammolari . - òzining sòzini tòġri deb hisoblash - yolġiz qolishga moyilli e'tibor istashdan kelib chiqadi va kòpchilik yoshlar internet vertual olamdan òziga najot topadi. Bundan tashqari kòplab sanash mumkin ular psixikasiga ta'sir etadigan òyinlar, videolar turli tarmoqlar, ularni hammadan jamiyatdan oiladan uzoqlashtiradi. Natijada yoshlar jamiyatga qòshilgisi kelmaydi. Jamiyatda shaxslarning yoshlarning xulqi òzini tutish sabablarini òrganish tarbiyaviy ahami yatga ega bòlib masalaning ikki jihati farqlanadi. A) ichki sababar -xatti harakat egasining subyektiv psixologik xususiyatlari (motivlar ehtiyoj maqsad mòljal istaklar) B) tashqi sabablar-faolyatning tashqi shart sharoitlari va holatlari, ya'ni tashqi stimullar hisoblanadi. Ya'ni yoshlarda qachon psixologik ijtimoiy muammolar paydo bòladi qachonki bu ikkita sabablar yòqolsa yoki umuman bòlmasa. Yoshlar bunday muammolarga kirib qolmaslik uchun ularda doimo stimull bòlishi kerak. Hayotning har qanday zarbasiga tayyor turishi kerak. Qachonki insonda maqsad bòlmasa, uni hayotini

mazmuni qolmaydi. Ayniqsa yetuklik davrida shaxsiy dispozitsiyalar kuchli bòladi. Yoshlar òzlari nima deganini yoki nima uchun bunaqa qilganini yoki qilayotganini anglab yetmaydi. Uni ichki sabablar anglanmagan dispozitsiyalar boshqaradi. Ba'zi paytlarda esa anglangan dispozitsiyalar boshqaradi. Misol uchun ongli ravishda nimanidir òqishga yoki ishlashga harakat qilsa, demak u nima qilayotganini anglaydi. Bundan tashqari hozirgi kundagi yoshlar muammoasi muloqot psixologiyasi hisoblanadi. Ya'ni yoshlar kòp muloqot olib bormaganliklari sabablari pand yeyishadi. Kimdir hayotda boshqaruvchanlik liderlik qobiliyati bòladi. Òzining nutqlari bilan butun bir jamoani ham jalb etadi oladi. Biz bu muammoni hal qilish uchun kòproq mashq qilish gapirishni rivojlantirish kerak. Ba'zi yoshlardan shunday ajoyib fikrlar bòladiki, lekin shuni bayon eta olishmaydi. Bu ham bir kamchilik. Bunga bir sabab oilaviy muhit ham hisoblanadi. Oilada farzandni fikri ham albatta inobatga olinishi eshilib kòrilishi kerak. Ota- ona bolani bir marta qaytargandan sòng, uni hech kim gapirtira olmaydi. Yoshlar yetuklik davrida òzligini anglash ham muhimdir. Har bir shaxs yoki individ bir biridan meni bilan farq qiladi. Hattoki Maslou quyidagi fikrni bildiradi. "Òzligini faollashtirish òzini va faqat òzini ròyobga chiqarish uchun intilishdirki, bu ijodiy faollik va xususiy menning tòlaqonli namoyon qilish uchun kabi fazilatlarga ega bòlgan òzini faollashtiruvchi shaxslarning òtandividualligidan dalolat beradi" deya fikr bildirgan. Buning ma'nosi shuki har bir individ mana shu xususiyatlarga ega bòlsa tòlaqonli yetuk shaxs bòla oladi desak bòladi. Mana shunday yoshlar bizning jamiyatga qanot bòladi. Xulosa òrnida shuni ta'kidlash joizki ,yoshlarning ijtimoiy psixologik muammolarini keltitib chiqaruvchi ularning òzlari. Yoshlar òz qobilyat istak maqsad bilan xarakat qilsa hech narsa tòsiq bòlmaydi. Ğoziyev va Azizovalar fikricha "yoshlar faolligini oshirish va ularni ijtimoiy munosabatlar tizimida faolligini rivojlantirishga psixologik xizmatning maqsadi-shaxsnning har tomonlama mukammal psixologik taraqqiyotni ta'minlovchi oqilona zarur shart sharoitlar oqilona muhit yaratishdan iborat. Ya'ni har bir yosh òziga soĝlom psixologik muhitni oilasida kòchada jamiyatda yarata olsa bu muammolarga oqilona yechim bòladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. I. Karimov " Barkamol avlod - Òzbekiston poydevori" Toshkent -1996. Ёшлар ва замон Ижтимоий-маънавий ўзгаришларнинг ўзига хос хусусиятлари, муаммо ва ечимлар талқини 164
2. Yoshlarning ijtimoiy psixologik xususiyatlari. Abduraxmonova Robiya
3. V.M.Karimova. "Ijtimoiy psixologiya" Toshkent-2007
4. Shoumarov.Sh. "Muhabbat va oilaviy hayot"- T:.Ibn Sino nashriyoti .-1990.